

365

NOVEMBRE
2015

CANVIARÀ FRANÇA LA SEVA POLÍTIKA AMB RELACI3 A SÍRIA?

Francis Ghilès, investigador sènior associat, CIDOB

França va ser el primer país d'Occident i el més ràpid a reconèixer la Coalici3 Nacional Siriana com a l'"únic representant" del poble sirian, i d'aquesta manera va trencar amb el Govern de Baixar al-Assad. Va ser una decisi3 de François Hollande, després de ser escollit president el maig de 2012, i del seu ministre d'Afers Estrangers, Laurent Fabius, que també odia a parts iguals Rússia i l'Iran. Aquesta oposici3 "moderada" no ha donat fruit i ha acabat encara més marginada que mai per la força creixent dels grups jihadistes, inclòs l'anomenat Estat Islàmic, que va responsabilitzar-se dels atemptats del divendres passat a París, els pitjors actes terroristes que es recordi que ha patit la capital francesa.

El president francès ha demanat, repetidament, retirar al-Assad, seguit pels seus homòlegs de Londres i Washington; Laurent Fabius va anar més enllà i fins i tot va parlar d'eliminar-lo. Aquesta posici3 dura s'ha anat complicant a poc a poc des de l'agost de 2013, després que l'atemptat amb armes químiques perpetrat per les forces del Govern sirian creués la "línies vermelles" fixades per Barack Obama. Els avions francesos estaven a punt d'enlairar-se en una expedici3 punitiva quan la Cambra dels Comuns, en una votaci3 sorpresa, va evitar que el primer ministre emprengués l'acci3 militar, i la decisi3 d'Obama de consultar el Congrés va eliminar qualsevol possibilitat d'una resposta ràpida. Hollande es va sentir traït, si no ridiculitzat, i el president sirian va quedar lliure per continuar la confrontaci3 mortal amb el seu poble, la qual cosa va empènyer milions de persones a refugiar-se a Jordània, el Líban i Turquia.

La decisi3 de Vladímir Putin d'entrar al joc de guerra sirian és el segon factor que va canviar les regles del joc, cosa que va agafar per sorpresa tant París com Washington. En adoptar una posici3 moralista i negar-se a ser associat ni amb un règim assassí ni amb l'EI, a Hollande no li va quedar cap opci3 pràctica en un moment en què havia d'escollir l'opci3 menys dolenta en lloc de la millor.

Els últims tres anys han estat testimonis de la transformaci3 d'un polític de carrera que pràcticament no tenia cap coneixement d'afers internacionals —sobretot de l'Orient Mitjà—, conegut per la seva aversi3 a la confrontaci3, en un comandant en cap que no es mostra excessivament preocupat en enviar míssils guiats o forces especials per eliminar objectius en territoris llunyans. "Vos guer-

re, nos morts” va ser un eslògan molt citat en les xarxes socials franceses després dels atemptats de la setmana passada. La Constitució francesa no obliga de cap manera el cap d'estat francès a buscar l'aprovació del Parlament abans d'entrar en guerra.

Tot i així, l'absència de cap debat en profunditat entre els parlamentaris sobre la política exterior de França sota la direcció de François Hollande i el predecessor, Nicolas Sarkozy, és sorprenent. Encara més, tenint en compte que qualsevol decisió que afecta l'Orient Mitjà i el nord d'Àfrica té moltes repercussions nacionals, la més recent de les quals és el reclutament per part de l'EI de “combatents” francesos, no sempre de confessió musulmana. Amb la comunitat de musulmans més gran d'Europa, la política exterior francesa hauria de tenir en compte les possibles reaccions dels seus propis ciutadans més que no pas fa una generació. Es parla constantment de combatre l'extremisme islàmic, de bombardejar els grups extremistes a l'Iraq, Síria i Mali, i això té el perill de crear un ambient en què els joves francesos podrien témer que s'està atacant l'islam.

Aquest malestar per la política francesa a Síria no es limita a les xarxes socials. Ha anat creixent els últims mesos dins el mateix Partit Socialista del president i, des de l'inici, ha estat present entre alguns dels diplomàtics francesos més respectats, persones que es van horroritzar pel que consideraven la falta de preocupació que Sarkozy va mostrar pel caos que esperaven que probablement es produiria a Líbia després de l'eliminació de Moammar al-Gaddafi. Cada vegada més persones demanen una política alternativa en relació amb Síria, ja que els informes revelen que els terroristes han cridat consignes sobre la guerra a Síria.

La resposta de França ha estat intensificar la seva implicació militar. El debat sobre la política occidental segurament s'accentuarà; si s'aclarirà o no només podem intentar endevinar-ho, però a tots dos bàndols hi ha partidaris del canvi. Després d'una visita a Moscou, Sarkozy, que aspira a tornar al poder en les eleccions presidencials de 2017, va defensar un canvi en la política, seguint els passos de Hubert Védrine, el respectat exministre socialista d'Afers Estrangers, que va fer l'analogia amb la decisió dels països democràtics d'aliar-se amb Stalin contra Hitler en la Segona Guerra Mundial.

El canvi radical en la política contra al-Assad no sembla probable a curt termini, però és possible que la política occidental, obligada per les circumstàncies, s'hagi de centrar a vèncer l'EI i aparcar els objectius secundaris. Independentment de la decisió que prengui, François Hollande haurà d'explicar la seva política exterior als francesos amb molta més claredat del que s'ha dignat a fer fins ara. Si no ho fa després de la matança del cap de setmana passat, s'arrisca a perdre la seva confiança.

Els esdeveniments recents també s'han d'emmarcar en un context en què el servei francès d'intel·ligència interna (DGSI) ha de passar dels seus mètodes policíacs a un plantejament centrat en la intel·ligència per controlar el que és una amenaça creixent. Les funcions d'intercepció franceses pertanyen al servei d'intel·ligència exterior (DGSE) i no es dirigeixen tan fàcilment contra els terroristes. A Londres les dues vessants dels serveis d'intel·ligència van aprendre a treballar de manera molt més estreta després dels atemptats amb bombes al metro el 2005. La situació a França es veu agreujada per la manca de personal qualificat que es necessita per investigar els sospitosos, les declaracions grandiloqüents de polítics experimentats i la decisió de destituir els jutges d'instrucció amb criteri independent que s'havien especialitzat en terrorisme i atorgar més poder al servei d'intel·ligència.

Aquesta malaurada situació va ser criticada en una entrevista mordaç pel principal jutge d'instrucció francès, Marc Trévidic, publicada el 30 de setembre de 2015 en la revista setmanal *Paris Match*, en què va advertir dels atemptats que s'esdevindrien i va afirmar que "ens esperen uns dies foscos. La veritable guerra que l'EI vol portar al nostre país encara no ha començat". Venint d'un especialista en la lluita contra el terrorisme, sens dubte, són unes paraules profètiques, pronunciades tot just set setmanes abans dels atemptats del cap de setmana passat.

Els polítics volen tenir uns serveis d'intel·ligència poderosos que puguin controlar. Han impedit que els jutges d'instrucció independents decideixin, amb l'ajuda del DGSI, qui arrestar i quan arrestar els sospitosos (amb una nova llei votada al Parlament l'estiu passat). En fer-ho, han augmentat el risc d'assassinats extrajudicials, la qual cosa faria que França combregués amb les pràctiques dels Estats Units. Però tots els anys d'assassinats extrajudicials d'islamistes radicals per part de les forces de seguretat i els *drones* dels Estats Units no han fet res per reduir el risc del terrorisme, sinó tot al contrari.

Liderada per François Hollande, França s'ha convertit en l'aliat número u dels Estats Units en la lluita contra l'EI, la seva animadora en cap. El president ha posat el seu país —que és molt més fàcil d'atacar que no pas els Estats Units, llunyans— de ple en la línia de foc del terrorisme. Els propers mesos ens diran si els temors de Trévidic es faran realitat. Aquell temor d'un gran atemptat que va expressar en l'entrevista es va fer realitat sis setmanes més tard, el 13 de novembre.